

De Groeiwijzer

Analyse doelen Jonge Kind
groep 1-2 (fase 1)

oktober 2021

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2021 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: <http://jongekind.slo.nl>

E-mail: primaironderwijs@slo.nl

Inleiding

Aanbodsdoelen Jonge Kind

Op verzoek van het ministerie van OCW heeft SLO inhoudskaarten met aanbodsdoelen voor het jonge kind ontwikkeld. Ze brengen in kaart waaraan met jonge kinderen gewerkt kan worden, in de voorschoolse periode en in de eerste jaren van de basisschool. De aanbodsdoelen geven een richting waarin kinderen onderwerpen verkennen en ermee leren omgaan. Ze zijn samengesteld door SLO-specialisten op de verschillende leergebieden in samenwerking met experts en voorgelegd aan het onderwijsveld.

De inhoudskaarten met aanbodsdoelen Jonge Kind helpen pedagogisch medewerkers en leerkrachten om te komen tot een beredeneerd aanbod voor alle ontwikkelingsgebieden. Het doel is het inhoudelijk repertoire van de professionals te vergroten en versterken om zo een kwalitatief hoog aanbod aan jonge kinderen te bieden.

Volgsystemen Jonge Kind

Om de ontwikkeling van peuters en kleuters te volgen, te stimuleren en te registreren zijn er diverse kindvolgsystemen op de markt. Deze volgsystemen kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten helpen bij het maken van inhoudelijk verantwoorde keuzes in het aanbod aan het jonge kind. Een aanbod dat zowel passend is voor kinderen met een achterstand als voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Analyses van volgsystemen Jonge Kind

Sinds 2013 analyseert SLO in hoeverre de aanbodsdoelen vóórkomen in (veel gebruikte) volgsystemen Jonge Kind. Dit ook in opdracht van het ministerie van OCW. Bij deze analyses richt SLO zich op de doelen voor taal, rekenen-wiskunde, sociaal-emotioneel en bewegingsonderwijs zoals die op de inhoudskaarten staan beschreven. SLO wil met de analyse een objectief beeld geven. Daarom wordt elk volgsysteem steeds door meerdere analisten met een onderwijsachtergrond bekeken, voordat wordt bepaald of een doel aanwezig, niet aanwezig of deels aanwezig is. Dat betekent overigens niet dat een volgsysteem niet voldoet als doelen ontbreken: er kan door de uitgever bewust voor gekozen zijn om bepaalde doelen wel of niet op te nemen (zie reactie uitgever).

Analyserapportage per volgsysteem Jonge Kind

De analyserapportage vermeldt welke SLO-doelen Jonge kind wel en niet in beeld gebracht worden door het volgsysteem en kan daarmee behulpzaam zijn voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten bij het kiezen van een volgsysteem dat past bij de eigen situatie.

Iedere rapportage bestaat uit drie delen. In het eerste deel geeft de uitgever een reactie op de uitgevoerde analyse en op de rapportage van de analyse. Het tweede deel is een objectieve beschrijving van het volgsysteem. In het derde deel worden de analyseresultaten in tabelvorm weergegeven met een eventuele toelichting op de analyseresultaten.

Alle analyserapportages worden op dezelfde wijze weergegeven en worden gepresenteerd op de website Jonge Kind van SLO (<http://jongekind.slo.nl>).

DEEL 1: De Groeiwijzer (fase 1) Reactie van de uitgever

Hier bieden we de uitgever de mogelijkheid om een reactie te geven op de uitgevoerde analyse(s) en op de rapportage van de analyse(s).

Taal	<i>De uitgever heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om hier een reactie te geven.</i>
Rekenen-wiskunde	<i>Idem</i>
Sociaal-emotionele ontwikkeling	<i>Idem</i>
Bewegingsonderwijs	<i>Idem</i>

DEEL 2: De Groeiwijzer (fase 1) Beschrijving

Titel	<i>De Groeiwijzer</i>
Auteur(s)	Margot Wouterse-Schmitz
Uitgever	Toussaint Lemeer
Jaar van uitgave	2016
Doelgroep	Organisaties die werken met kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar (peuters) met doorgaande lijn basisonderwijs groep 1-2 (kleuters)
Samenstelling van het volgsysteem	Webbased kindvolgsysteem. Bevat mogelijkheden om voor ieder kind op de vier domeinen (taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling en motoriek) de ontwikkeling in beeld te brengen. Rapportage mogelijkheden per kind.
Doorgaande lijn	Er is op dit moment een doorgaande lijn van peuters naar kleuters.
Geanalyseerde onderdelen	Alle thema's zoals genoemd bij aspecten taalontwikkeling, rekenontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en bewegingsonderwijs (grove motoriek).
Uitgangspunten en doelstellingen van het volgsysteem	"De Groeiwijzer is ontstaan vanuit de behoefte aan gebruiksgemak en tijdbesparing ten opzichte van de papieren versie. Je zult merken dat er veel meer tijd over blijft om actief bezig te zijn met de groep kinderen." De Groeiwijzer helpt je om de kinderen in beeld te brengen.
Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het volgsysteem	<i>Is niet aangegeven in het volgsysteem.</i>
Inhoud	In <i>de Groeiwijzer</i> staan de vier ontwikkeldomeinen centraal (taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling en bewegingsonderwijs). Er is tevens de mogelijkheid om op andere gebieden (zoals muziek) eigen opmerkingen in te voegen. In het webbased systeem kan voor elk te observeren doel aangevinkt worden in welke periode van ontwikkeling het kind zich bevindt (peuter: periode 1 t/m 4 (gerelateerd aan de leeftijd); Kleuter: periode

	<p>1 t/m 6 (gerelateerd aan het aantal halve jaren dat een kind onderwijs geniet)). Bepaalde doelen zijn onderverdeeld in niveau (1 t/m 3). Er is tevens mogelijkheid voor het invoegen van aanvullende observaties omtrent belemmerende en bevorderende factoren en pedagogische en didactische behoeften van het kind. Daarnaast kunnen rapportages uitgelezen worden en een overdrachtsformulier opgehaald worden.</p> <p>In het systeem heeft ieder kind een persoonlijk dossier. Van hieruit heeft de pedagogisch medewerker/leerkracht toegang tot alle informatie die rondom dit kind is verzameld. Scores zijn in te vullen per domein.</p>
Aspecten taalontwikkeling	De thema's die geobserveerd kunnen worden zijn: gesprek, taalproductie, boekoriëntatie, verhaalbegrip, functie van taal, taalbewustzijn en alfabetisch principe.
Aspecten rekenontwikkeling	De thema's die geobserveerd kunnen worden zijn: tellen, meten en wegen, construeren en lokaliseren.
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	De thema's die geobserveerd kunnen worden zijn: welbevinden, betrokkenheid, sociale redzaamheid in de groep, sociale redzaamheid individueel en verbeeldend.
Aspecten bewegingsonderwijs	De thema's die geobserveerd kunnen worden zijn: grove motoriek en fijne motoriek.
Werkwijze	Na het aangeven in welke periode (1 t/m 4 bij de peuters en 1 t/m 6 bij de kleuters) het kind zich op dat moment bevindt betreffende de ontwikkeling is er een mogelijkheid dit te specificeren middels een opmerking van de leerkracht. Bij de gebieden waar het alleen een opmerkingenveld betreft kan de leerkracht naar eigen inzicht iets invullen over de ontwikkeling.
Aanwijzingen voor registratie	Aanwijzingen voor normeringen worden verstrekt tijdens trainingen.
Aanwijzingen voor hulp bij signaleerde problemen	Er zijn geen aanwijzingen bij eventuele signaleerde problemen.
Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijkheid kinderen gemakkelijk te verplaatsen van groep of te verwijderen bij wisseling van school;

	<ul style="list-style-type: none">- Mogelijkheid om aanvullende observaties toe te voegen (bevorderende en belemmerende factoren, pedagogisch en didactische behoeften);- Mogelijkheid tot opmerking omtrent ontwikkeling 'muziek';- Gebaseerd op en alleen beschikbaar voor gebruikers van de Speelpleziermethodiek.
--	---

DEEL 3: De Groeiwijzer (fase 1)

Tabel met analyseresultaten op SLO-doelen

Legenda:			
■	=	aanwezig	
▣	=	gedeeltelijk aanwezig	
□	=	niet aanwezig	
n.v.t.	=	niet van toepassing	

Taal

(INHOUDSKAART AUGUSTUS 2021)

Mondelinge taalvaardigheid		
Woordenschat en woordgebruik	uitbreiden van de receptieve woordenschat	□
	uitbreiden van de productieve woordenschat	■
	passende woorden gebruiken voor concrete zaken/schoolse omgang en onbekende woorden omschrijven (met woorden labelen van personen, dingen en plaatsen)	■
	verschillende en nieuwe woorden kiezen en gebruiken (betekenisuitbreiding, semantiek)	▣
	(nieuwe) woorden vormen (morfologie)	■
Luisteren	luisteren naar en begrijpen van uitleg over activiteiten en taken	□
	luisteren naar en begrijpen van instructies	□
	luisteren naar en begrijpen van prentenboeken, verhalen, liedjes, gedichten, (toneel)voorstellingen, belevenissen van volwassene of kind, informatie over concrete onderwerpen	■
	luisteren naar en begrijpen van de mening van anderen	□
	luisteren en begrijpen van gesproken tekst op radio, tv en internet	□

	interpreteren van wat wordt verteld (relateren aan eigen kennis en ervaring; betekenis afleiden uit intonatie en stemgebruik)	☐
	benoemen van thema/onderwerp van gesproken tekst	☐
	herkennen van persoon, plaats, gebeurtenis in gesproken tekst	☐
	precies luisteren, ook door (met hulp) stellen van begripsvragen (inzetten van luisterstrategieën)	☐
	samenvatten van wat wordt verteld	☐
	(met hulp) vormen van eigen mening over (een inhoudselement van) een gesproken tekst (evalueren)	☐
<p>Toelichting</p> <p>- <i>Het betreft in de observatieformulieren het vormen van lange zinnen. Het gebruiken van nieuwe en/of verschillende woorden kan hiermee enigszins worden afgevinkt.</i></p>		
Spreeken	vertellen voor een vertrouwd publiek (een monoloog houden):	■
	– uitleg geven	
	– vertellen of navertellen van een verhaal	
	– vertellen over een gebeurtenis of eigen ervaring	
	vloeiend en verstaanbaar praten zoals klinkers en medeklinkers verstaanbaar uitspreken en gebruiken van eenvoudige intonatie	■
	klanken vormen met het Nederlandse klanksysteem (fonologie)	■
	zinnen vormen (syntaxis)	■
	gebruiken van gebaren en mimiek om boodschappen te ondersteunen	☐
	blijven bij het gekozen onderwerp	☐
gebruiken van eenvoudige signaalwoorden voor samenhang in een verhaal	■	
waarnemen van signalen van bekende luisteraars	☐	
reageren op signalen van bekende luisteraars en aanpassen van de inhoud aan de groep	☐	

	(met) hulp herkennen van en afstemmen op het publiek	☐
	(met) hulp herkennen van en afstemmen op spreekdoel	☐
Toelichting		
Gesprekken voeren	deelnemen aan geplande en ongeplande gesprekken: – om informatie uit te wisselen – voor discussie en overleg	■
	reageren op elkaar, vragen stellen en beantwoorden	■
	kennismaken met verschillende gesprekssoorten (dialogo, discussie, kringgesprek)	■
	ervaren van verschillende gespreksdoelen	☐
	kennismaken met en gebruiken van elementaire gespreksregels	☐
	oriënteren op een gespreksonderwerp	☐
	vasthouden en blijven bij het gespreksonderwerp	☐
	bewust worden van verschillen tussen gesprekspartners en van omgangstaal (zoals reacties van anderen en non-verbale reacties van anderen en van gebaren en mimiek om gespreksbijdragen te ondersteunen)	☐
	(met hulp) kiezen en productief gebruiken van (nieuwe) woorden tijdens gesprekken	☐
(met hulp) reflecteren op eigen bijdrage aan het gesprek	☐	
Toelichting		

Taalbeschouwing		
	gesprekken voeren over taal en taalgebruik	☐
	reflecteren op taal	☐
	verbeteren van taalgebruik	☐

Toelichting

Lezen		
Leesplezier	ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving	■
	plezier tonen in voorlezen en boeken (leesbeleving)	■
	plezier hebben in zelf (kunnen) lezen en zelf (kunnen) voorlezen	☐
	meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek	■
	ervaren van verschillende emoties in een verhaal	■
	uitten van gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje	☐
	zich inleven in alledaagse onderwerpen (aansluiten bij de leefwereld en bij onderwerpen die verder afstaan van het kind)	☐
Toelichting		

Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	spelen met klanken (fonemen) en symbolen, woorden verklanken	■
	ontdekken van het alfabetisch principe (in een speelse context)	■
	deelnemen aan woord- en klankspelletjes	☐
	ontdekken dat letters met klanken corresponderen	■
	herkennen en gebruiken van rijmwoorden	■
	ontdekken van de structuur van taal (tekst, zin, woord)	■
Toelichting		
Oriëntatie op verhaal en tekst	ontwikkelen van kennis over de functies van lezen	☐
	kennismaken met verhalende teksten, vooral expressief	☐

	kennismaken met poëzie, simpele rijmpjes, versjes en liedjes die vooral vormvast zijn	☐
	kennismaken met informatieve teksten	☐
	kennismaken met instructieve teksten	☐
	kennismaken met betogende teksten	☐
	herkennen en onderscheiden van fantasieverhalen en realistische verhalen (fictie en non-fictie)	☐
	naspelen of navertellen van een voorgelezen verhaal (met of zonder illustraties)	☒
	onderscheiden van de hoofdcomponenten van een verhaal (wie, wat, waar, wanneer) (bijvoorbeeld met behulp van picto's)	☐
	afleiden van de betekenis van (onbekende) woorden met behulp van de kaft en afbeeldingen bij de tekst	☒
<p>Toelichting</p> <p>- <i>Het doel 'vooraf voorspellingen doen' komt gedeeltelijk overeen met het afleiden van een betekenis m.b.v. de kaft. Voorspellingen kunnen gedaan worden aan de hand van de kaft of afbeeldingen. Deze specificering mist in het huidige doel dat gevonden is in het observatieformulier.</i></p>		

Schrijven		
Oriëntatie op geschreven taal	ontwikkelen van kennis van de functies van schrijven	☐
	benoemen van het verschil tussen gesproken taal en geschreven taal	☐
	ontdekken van het verschil tussen 'schrijven' en 'lezen'	☒
	achterhalen van de betekenis van geschreven taal	☐
Toelichting		
Vorbereidend schrijven	spelen met lettertekens (benoemen en schrijven)	☒
	schrijven van woorden met grote eenheden	☒
	tekenen en versieren van woorden	☒

	schrijven met eigen grafische middelen (tekeningen, picto's, krabbels, symbolen)	■
	ervaring opdoen met schrijven van woorden: <ul style="list-style-type: none"> - losse woorden - korte (2-woords)zinnen 	■
	vertellen wat gebruikte tekens in eigen schrift betekenen	□
<p>Toelichting</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Extra doel dat onder aanvankelijk schrijven vanaf <u>groep 3</u> valt is wel gevonden in de analyse van de Groeiwijzer, namelijk: 'plezier krijgen in schrijven'.</i> 		

Rekenen-wiskunde
(INHOUDSKAART DECEMBER 2019)

GETALLEN: Getalbegrip		
Telrij (tot tenminste 20)	de telrij opzeggen (akoestisch tellen), de structuur van de telrij verkennen en zo ver mogelijk tellen	■
	doortellen en terugtellen vanaf willekeurige getallen	■
	omgaan met begrippen rond de telrij zoals verder, door, terug, naast, tussenin	□
	omgaan met rangtelwoorden zoals eerste, tweede... tiende, zover als je kunt; en verkennen wanneer je die gebruikt	□
	vergelijken en ordenen van getallen in de telrij en verkennen of ze ver of dicht bij elkaar in de buurt liggen	■
	tellen met sprongen (2, 5, 10)	■
	redeneren over de telrij in passende probleem- en conflictsituaties	□
Toelichting		
Hoeveelheden (tot tenminste 20)	tellen van hoeveelheden (resultatief tellen) en de regels van het tellen leren	■
	schatten van hoeveelheden	■
	vergelijken en ordenen van hoeveelheden maar ook van grotere hoeveelheden zonder precies tellen	■
	omgaan met begrippen rond hoeveelheden zoals meer/minder, meeste/minste, evenveel, weinig/veel, alles/niets, ongeveer, hoeveel	■
	handig organiseren van hoeveelheden door structureren, groeperen, op een rijtje leggen	■
	(her)kennen van getalbeelden	■
	verkort tellen	
	representeren van hoeveelheden	■
	splitsen en samenvoegen van kleine hoeveelheden	■

	redeneren over hoeveelheden in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting		
Getallen (tot tenminste 20)	herkennen, lezen en schrijven van cijfers en getallen en verkennen van grotere getallen	■
	omgaan met begrippen rond getallen zoals groter, kleiner, grootste, kleinste, gelijk	☐
	oefenen met de vaste volgorde van getallen in de getallenrij	■
	vergelijken en ordenen van getallen in de getallenrij	☐
	onderzoeken van getalrelaties zoals buurgetallen, groot of klein verschil	☐
	verkennen van de verschillende betekenissen en functies van getallen	☐
	redeneren over getallen in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting		
Relaties tussen telrij, hoeveelheden en getallen (tot tenminste 20)	koppelen van telwoorden, nummers, hoeveelheden en getallen	☐
	flexibel omgaan met de relatie tussen telrij, hoeveelheden en getallen	☐
	nadenken over 'nul' als getal en als hoeveelheid	☐

GETALLEN: Bewerkingen		
Optellen en aftrekken met hele getallen (tot tenminste 20)	handelend optellen, aftrekken en splitsen van hoeveelheden	☒
	handelend omgaan met begrippen rond optellen, aftrekken en splitsen zoals erbij tellen, weghalen, erbij, nog eentje, eraf, weg, samen, over	☐
	handelend optellen en aftrekken in de context van de telrij	☒
	Probleem oplossen, kritisch denken en redeneren over optellen, bij elkaar tellen, aftrekken, splitsen met hoeveelheden in betekenisvolle situaties	☒
Toelichting - <i>In het observatieformulier betreft het 'het een meer of minder aangeven'. Dit is een vorm van optellen en aftrekken maar is wel wat summier. Er is om die reden gekozen voor 'gedeeltelijk aanwezig'.</i>		
Vermenigvuldigen en delen met hele getallen (tot tenminste 20)	handelend uitdelen en verdelen van hoeveelheden maar ook met grote hoeveelheden waarbij het om de handeling gaat	☐
	handelend omgaan met begrippen rond delen zoals eerlijk, oneerlijk, delen, verdelen, over, evenveel	☐
	redeneren over uitdelen en verdelen van hoeveelheden in passende probleem- en conflictsituaties	☐

Verhoudingen		
-	verhoudingsgewijs vergelijken en ordenen (bijv. als je groter wordt, moeten je kleren ook groter zijn)	☐
	verkennen van getalsmatige verhoudingen (bijv. bij een bakrecept: voor één cake zijn 2 eieren nodig, voor 2 cakes zijn ... eieren nodig)	☐
	redeneren over (kwalitatieve) verhoudingen in passende probleem- en conflictsituaties	☐

Toelichting

Verbanden		
------------------	--	--

-	gebruiken van staafdiagrammen om hoeveelheden en informatie te ordenen en te vergelijken	☐
	construeren van een beelddiagram of staafdiagram	☐
	aflezen van informatie uit grafische voorstellingen (beelddiagram, staafdiagram)	☐
	lezen van een betekenisvolle passende tabel zoals een dag- en weekplanning van de eigen groep	☐

Toelichting

METEN EN MEETKUNDE: Meten		
----------------------------------	--	--

Lengte en omtrek	ontdekken en ervaren van het meten van lengte en omtrek	■
	omgaan met 'lengte' en 'omtrek' en begrippen rond lengte en omtrek	■
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond lengte en omtrek	■
	vergelijken en ordenen op lengte en omtrek	■
	meten met informele instrumenten en maten waarmee je lengte kunt uitdrukken	■
	verkennen en meten van maten van het eigen lichaam	■
	redeneren over lengte en omtrek in passende probleem- en conflictsituaties	☐

Toelichting

Oppervlakte	ontdekken en ervaren van het meten van oppervlakte	■
	omgaan met 'oppervlakte' en begrippen rond oppervlakte	☐

	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond oppervlakte	☐
	vergelijken en ordenen naar oppervlakte	☐
Toelichting		
Inhoud	ontdekken en ervaren van het meten van inhoud	☒
	omgaan met begrippen rond inhoud	☒
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond inhoud	☒
	vergelijken en ordenen op inhoud	☒
	meten met informele instrumenten en maten waarmee je inhoud kunt uitdrukken (blokken, bekers, flessen)	☐
	redeneren over inhoud in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting - <i>Het betreft bijvoorbeeld alleen het vergelijken van inhoud.</i>		
Temperatuur	verkennen en ervaren van de begrippen warm en koud in verschillende situaties	☐
Toelichting		
Gewicht	ontdekken en ervaren wat 'wegen' inhoudt	☒
	omgaan met begrippen rond gewicht	☒
	omgaan met tegenstellingen tussen begrippen rond gewicht	☒
	vergelijken en ordenen op gewicht	☒
	meten met informele 'weeginstrumenten' zoals met wip, balans en handen	☐
	redeneren over wegen en gewichten in passende probleem- en conflictsituaties	☐

Toelichting		
- <i>Idem. Het betreft hier in de Groeiwijzer alleen het vergelijken en niet het ordenen. Vandaar 'gedeeltelijk aanwezig'.</i>		
Tijd	omgaan met begrippen rond tijdsindeling zoals namen van de dagen van de week, delen van de dag, seizoenen en namen van de maanden	☐
	omgaan met begrippen rond tijdsaanduiding	☐
	omgaan met dagritme, weekritme en jaarritme en cyclische tijdsaanduidingen	☐
	plaatsen van gebeurtenissen in tijdsvolgorde	☐
	verkennen van diverse analoge en digitale klokken en de functie van een klok	☐
	aflezen van tijd (hele uren) zowel op een analoge als een digitale klok	☐
	gebruiken van eenvoudige kalenders	☐
	meten van tijd met (informele) tijdmeters	☐
	tijd beleven	☐
	redeneren over tijd in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting		
Geld	ontdekken dat er munten en geldbiljetten zijn met verschillende waarden	☐
	omgaan met begrippen rond geld	☐
	verkennen van de rol van geld bij kopen, verkopen en betalen zoals met munten en met pinpas	☐
	eenvoudige geldbedragen samenstellen in hele euro's	☐
	redeneren over geld in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting		

METEN EN MEETKUNDE: Meetkunde		
Oriënteren in de ruimte	omgaan met meetkundige begrippen	■
	onderzoeken en omschrijven van de plaats van voorwerpen in de ruimte t.o.v. van elkaar en t.o.v. jezelf	■
	werken met eenvoudige tekeningen, bouwplaten en plattegronden	■
	onderzoeken wat wel en niet zichtbaar is vanuit bepaalde standpunten	□
	onderzoeken en ontwerpen van eenvoudige 'routes'	□
	redeneren over 'oriënteren in de ruimte' in passende probleem- en conflictsituaties	□
Toelichting		
Construeren	omgaan met begrippen rond construeren	□
	construeren van ruimtelijke figuren met vrij en meetkundig constructiemateriaal	■
	voortzetten en zelf ontwerpen van ketting- en mozaïekpatronen	■
	nabouwen van een voorbeeld/foto/stappenplan met passend constructiemateriaal	■
	construeren met papier (vouwen, navouwen, knippen, bouwen) en op papier (patronen ontwerpen)	□
	redeneren over eenvoudige meetkundige problemen rond construeren	□
Toelichting - <i>Het ontwerpen van patronen is niet zozeer teruggevonden bij ketting- of mozaïekpatronen maar wel tijdens bouwopdrachten.</i>		
Opereren met vormen en figuren	sorteren van voorwerpen op basis van één of meer kenmerken	□
	verschillen onderzoeken en benoemen tussen driedimensionale figuren en daarbij behorende tweedimensionale figuren	□

	onderscheiden en onderzoeken van meetkundige vormen	☐
	experimenteren met vormen en figuren in spiegels en spiegeleffecten	☐
	spelen met licht en schaduw van vormen en figuren in zon of zaklamp	☐
	redeneren over 'opereren met vormen en figuren' in passende probleem- en conflictsituaties	☐
Toelichting		

Sociaal-emotionele ontwikkeling

(INHOUDSKAART SEPTEMBER 2017)

Omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen		
Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf	kennis hebben van jezelf	☐
	ontwikkelen van zelfvertrouwen	☐
	verschillen en overeenkomsten ervaren tussen zichzelf en anderen	☐
	(her)kennen van eigen emoties en gevoelens	☐
	gevoelens onder woorden brengen	☐
	beheersen van eigen emoties	☐
	inschatten van eigen gevoelens, gedachten en motieven	☐
	bewust omgaan met eigen gevoelens, wensen, en opvattingen en deze voor anderen begrijpelijk kunnen uiten	☐
omgaan met kritiek en weigeren	☐	
Toelichting		
Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	kennis hebben van de ander	☐
	(her)kennen en kunnen interpreteren van emoties en gevoelens van anderen	☐
	inschatten van andermans gevoelens, gedachten, motieven	☐
	ontdekken dat er verschillen in opvattingen bestaan	☐
	kennen van sterke en zwakke punten van een ander	☐
	ervaren dat door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen	☒
	openstaan voor gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	☐
	rekening houden met gevoelens en wensen van anderen	☐

Toelichting		
- <i>Het betreft het omgaan met conflicten en niet zozeer het ervaren van het ontstaan ervan.</i>		
Zelfstandigheid		
Ontwikkelen van zelfstandigheid	jezelf handhaven binnen de eigen groep	■
	vertrouwen hebben in eigen kunnen	□
	je mening kunnen geven	□
	iemand anders om hulp vragen	■
	zelfstandig taken uitvoeren	■
	stilstaan bij wat je al kunt	□
	jezelf kunnen redden	■
	zelfstandig opruimen	■
	kunnen uitstellen van behoeften	■
Toelichting		

Omgaan met de ander		
Ontwikkelen van sociale vaardigheden en omgaan met relaties	contact zoeken met anderen	■
	vertrouwen hebben in een ander	□
	luisteren	□
	complimenten geven en krijgen	□
	spelen (met anderen)	■
	bemerken of en wanneer een ander hulp nodig heeft	□
	hulp bieden aan anderen	■
	leren van afspraken en regels	□
	verkennen en omgaan met afspraken en regels	□
	aanpassen aan nieuwe situaties	□
	bewondering tonen voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden	□

	inzien dat thuis, op school en op straat verschillende regels nodig zijn	☐
--	--	--------------------------

Toelichting

Werkhouding en concentratie

Ontwikkelen van een werkhouding en concentratievermogen	gericht vragen kunnen stellen	☐
	plezier hebben in de taak	☐
	in staat zijn om iets af te maken	■
	doorzetten wanneer iets niet direct lukt	☐
	zelfstandig opdrachten kunnen uitvoeren	■

Toelichting

- *Gevonden: 'Opdrachten binnen een gestelde tijd kunnen uitvoeren'.*

Samenwerken

Leren samenwerken met anderen	luisteren naar elkaar	☐
	focus hebben op een gezamenlijk doel	☐
	rekening houden met elkaar	☐
	communiceren, overleggen, feedback geven en ontvangen	■
	van elkaar leren	☐
	gemotiveerd zijn om samen te werken	☐
	bewust zijn dat jezelf en anderen, samen verantwoordelijk zijn (in het proces)	☐
	ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben	■
	je houden aan afspraken	☐
	leren organiseren	☐

Toelichting

- *Het betreft de sociale redzaamheid in de groep.*

Bewegingsonderwijs

(INHOUDSKAART JULI 2018)

Balanceren		
Balanceren	<ul style="list-style-type: none"> • gaan over een recht balanceervlak • gaan over een schuin balanceervlak • gaan over een balanceervlak met hindernissen 	■
Rijden	<ul style="list-style-type: none"> • fietsen op tweewielers (met zijsteunen) • steppen • skateboarden: zittend 	☐
Glijden	<ul style="list-style-type: none"> • glijden op een glijbaan 	☐
Acrobatiek	<ul style="list-style-type: none"> • zitten op een zich voortbewegende onderpersoon • staan op een onderpersoon 	☐
Toelichting		

Zwaaien		
Schommelen	<ul style="list-style-type: none"> • schommelen op schommel of touw met korte slinger 	☐
Hangend zwaaien	<ul style="list-style-type: none"> • touwzwaaien met kleine zwaai • ringzwaaien met kleine zwaai 	☐
Toelichting		

Springen		
Vrij springen	<ul style="list-style-type: none"> • diepspringen vanuit stand • springen in een verende ondergrond 	■
Steunspringen	<ul style="list-style-type: none"> • steunspringen zonder aanloop of met korte aanloop 	☐
Loopspringen	<ul style="list-style-type: none"> • springen in loop met meerdere sprongen 	■
Touwtje springen	<ul style="list-style-type: none"> • springen over een naar je toe komend touw 	☐
Ver- en hoogspringen	<ul style="list-style-type: none"> • hoogspringen uit stand • verspringen met verhoogde aanloop 	☐

Toelichting

- *Onderdeel in de Groeiwijzer is het uitvoeren van steeds moeilijker bewegingen (o.a. touwtje springen).*

Klimmen

Klauteren	<ul style="list-style-type: none">• klauteren over klautervlakken met eenvoudige overstapmogelijkheden	■
(Touw-)klimmen	<ul style="list-style-type: none">• naar beneden verplaatsen aan een touw met knopen	□

Toelichting

Over de kop gaan

Duikelen	<ul style="list-style-type: none">• voorover duikelen	□
Rollen	<ul style="list-style-type: none">• naar beneden rollen op schuin vlak	■

Toelichting

- *Kan een koprol maken. Specificatie van het schuine vlak mist.*

Mikken

Wegspelen	<ul style="list-style-type: none">• hard, enigszins gericht werpen• hard, enigszins gericht rollen	■
Mikken	<ul style="list-style-type: none">• werpen tegen/door een verticaal doel• werpen in horizontaal gesteld doel• rollen tegen een mikdoel	□

Toelichting

Jongleren

Werpen en vangen	<ul style="list-style-type: none">• individueel werpen en vangen via de muur met grote bal (kaatsenballen)• samen een speelvoorwerp rollend overspelen	■
Soleren	<ul style="list-style-type: none">• hooghouden van een speelvoorwerp (bijv. ballon)• stuiteren met een bal• rollen van een speelvoorwerp (bijv. hoepel of autoband)	■

Retourneren	<ul style="list-style-type: none"> overtikken van een speelvoorwerp tussen twee spelers 	☐
Toelichting <ul style="list-style-type: none"> <i>Werpen en vangen komt voor in de Groeiwijzer, het via de muur gooien is daarin geen onderdeel.</i> <i>Het stuiten met een bal komt voor in het uitvoeren van steeds moeilijkere bewegingen.</i> 		

Doelspelen		
Keeperspelen	<ul style="list-style-type: none"> rollen of gooien met de bal op een doel en verdedigen van de eigen doelen bij eenvoudig chaosdoelenspel 	☐
Lummelspelen	<ul style="list-style-type: none"> rollen van de bal naar een medespeler en onderscheppen van de bal bij een rollend lummelspel 	☐
Toelichting		

Tikspelen		
Tikspelen	<ul style="list-style-type: none"> weglooptikspelen naar vrij gebied overlooptikspelen met beperkt tikgebied 	☐
Toelichting		

Stoeispelen		
Stoeispelen	<ul style="list-style-type: none"> uit balans brengen van een tegenspeler en balansverstoring voorkomen bij stoeispelen waarin een voorwerp wordt afgepakt 	☐
Toelichting		

Bewegen op muziek		
Bewegen n.a.v. het tempo van de muziek	<ul style="list-style-type: none"> bewegen zoals stappen, huppelen, klappen, actuele muziek en kinderdansmuziek 	■
Bewegen n.a.v. de frasering in de muziek	<ul style="list-style-type: none"> inzetten en stoppen van bewegen op gezongen lied veranderen van beweging per muzikale zin van een kort lied 	■

Een dans uitvoeren op muziek	<ul style="list-style-type: none"> • uitvoeren van zangspel of (volks-) dans in een stilstaande of stappende kring 	■
<p>Toelichting</p> <p>- <i>Het huppelen komt voor in de Groeiwijzer maar niet specifiek op muziek.</i></p>		